

TUOMAS RIMPIILÄINEN

VIKING
SALLYN
VERITEKO

TAMMI

TRUE
CRIME

TUOMAS RIMPILÄINEN

VIKING
SALLYN
VERITEKO

tammi

80 VUOTTA

HELSINKI

L:lle ja K:lle.

Tämän kirjan tekemistä ovat apurahoin tukeneet
Suomen tietokirjailijat ry, Jokes ja Uuden Suomettaren säätiö.

KUVALIIITTEEN TAITTO: PEKKA KRANKKA
© TUOMAS RIMPILÄINEN JA TAMMI 2023
TAMMI ON OSA WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖTÄ
ISBN 978-952-04-4726-7
PAINETTU EU:SSA

SISÄLLYS

Aluksi	7
I OSA - Matka	10
II OSA - He nukkuivat makuupusseissaan	48
III OSA - Tutkinta	106
IV OSA - Tuntematon tekijä	191
V OSA - Ratkaisematon	309
VI OSA - Kaikki totuus tässä asiassa	420
VII OSA - Oikeudenmukaisuus	501
Jälkisanat - Vielä kerran kuonavasara	514
Viitteet	523
Lähteet	536

ALUKSI

TURKU 1987:

Tapahtumapaikalta otettiin talteen mustat miesten maihinnousukengät, valkoiset naisten lenkkitosut, vihreä kankainen olkalaukku, farkkutakki (jonka alla rikkoutunut korvakoru), tyhjä oluttölkki, Aiwa-korvalappustereot ja kaksi makuupussia. Sairaalasta tuotiin poliisilaitokselle naisten Swatch-merkkinen rannekello, hopeanvärinen sormus, korvalappustereoiden kuulokkeet, laivalippu (Viking Line), linkkuveitsi ja Tukholman kartta.

Ruskeasta miesten nahkalompakosta löytyi rahaa, pankkikortti, ajokortti, lukujärjestys, kaksi lippua Stuttgarter Hofbräu kanntiiniin, kaksi lippua Maxim-yökerhoon, Saksan liittotasavallan passi ja interrailkortti ajalle 25.7.1987–24.8.1987. Lompakossa oli myös maisemakortti, joka oli osoitettu uhrin siskolle.

Uhrien muu omaisuus on levitetty teknisen toimiston isolle pöydälle.*

Ne muistot, jotka vielä ovat jäljellä, ovat haalistuneet epäselväksi virraksi tapahtumia. Niiden yksityiskohdat sekoittuvat toisiinsa tai kätkeytyvät kokonaan vuosikymmenten nostattamaan usvaan. Moni paikalla ollut muistaa veren, sen loiskeen jalkojen alla, ja kuin leveällä pensselillä vedetyt kaaret punaista väriä valkoisella teräseinällä.

---

* Jos lähdeviite on merkitty numerolla, viite sisältää pelkän lähdemerkinnän, joka löytyy kirjan lopusta. Lähdetieto, joka sisältää lisätietoa, on merkitty tähdellä. Tällöin tieto löytyy sivun alalaidasta.

Oliko murhaaja vielä paikalla? Heidän keskellään tai piiloutuneena hämärään nurkkaan? Seuraavina päivinä, viikkoina, kuukausina ja vuosina he vastasivat poliisin kysymyksiin ja kertoivat, mitä olivat nähneet. Se, mitä ei kysytty, jää ikuisesti pimeään.

Emme tiedä tarkasti, mutta voimme ehkä kuvitella, millaista oli heinäkuuisena perjantai-iltana Stuttgartissa vuonna 1987, kun kolme nuorta pakkasivat rinkkojaan ja odottivat matkaa. Matkan oli tarkoitus olla seikkailu toiseen maailmaan, jossa aurinko ei laske ja kaikki on karun kaunista. Pakkaamisesta oli varmaankin sovittu etukäteen. Soittelivatko he toisilleen viimeisenä iltana ennen matkaa täynnä intoa ja mieli kysymyksiä täynnä: Kuka ottaa kartat? Pitäisikö paikallista valuuttaa ottaa mukaan jo Saksasta? Olisikohan pyykkinarulle käyttöä? Olihan tarkoitus matkustaa mahdollisimman halvalla. Emme tiedä sitäkään, oliko Bettinalla, Klausilla ja Thomasilla puhelinta asunnossaan. Ehkä he pitivät matkapalaverin ja sopivat, mitä kukin pakkaa mukaansa. Ainakin Bettinalle oli selvää, että Pohjolassa on hyttysiä ja ne pistävät. Sitä varten oli pakattava voidetta.

Perjantaina 25. heinäkuuta 1987 elämä oli kevyttä ja ihanaa. Kuten nuoret yleensä, he tuskin ymmärsivät mitään siitä, kuinka ainutlaatuinen jokainen hetki oli. Oliko heidän matkasuunnitelmansa jotenkin poikkeuksellinen? Ei tietenkään. Siinä ei tarkkaan ottaen ollut poikkeuksellisuuden häivääkään, sillä tätä nuoret olivat tehneet ennen, tekivät nyt ja tekisivät tulevaisuudessa. Vasta jälkeinpäin he näkisivät kaiken ehdottomalla selkeydellä, joka erottaa elämän kuolemasta. Hetkeä aiemmin mieli on ollut täynnä muistoja, suunnitelmia ja tunteita, joista kukaan muu ei tiedä. Sitten kaikki on poissa niin täydellisesti, että tekee mieli kysyä, onko mitään koskaan ollutkaan. Ihmiselle oma kuolema merkitsee maailmanloppua. Jälkeen jäävät ovat tuomittuja toistamaan muistoa uudelleen ja uudelleen.

Tämä kirja on kertomus siitä, mitä Bettinalle, Klausille ja Thomasille tapahtui Itämerellä 28. heinäkuuta 1987. Yhtä paljon se on kertomus kaikista heistä, jotka joutuivat tuon painajaisen keskelle tai tutkivat tapahtumia vielä vuosia niiden jälkeen. Kirja on myös kertomus muistista, joka salakavalasti vakuuttaa vuosikymmenten päästä, että juuri minun tarinani on tosi. Kaikelle kirjassa kerrotulle on lähde. Mitään ei ole dramatisoitu fiktion keinoin. Kirjassa pyritään niin lähelle totuutta kuin on mahdollista.

I OSA

MATKA

TURKU 1992:

Mikä oli tuon raa'an rikoksen motiivi? Tuo rikostutkijoita alusta alkaen askarruttanut seikka ei ole selvinnyt. Rikos on saattanut aiheutua varsin vähäisestä asiasta, tai sitten rikoksen on tehnyt mielisairas henkilö. Poliisi uskoo vakaasti vielä selvittävänsä tämän raa'an, mielettömän ja motiivittoman rikoksen.²

1. Bettina, Klaus ja Thomas – Stuttgart 1987

Ensimmäisenä oli tullut mieleen ajatus autosta. Klaus oli katsonut valmiiksi juuri sopivan. Se oli vanha ja rämä hippipaku, Volkswagen Kleinbus. Varmuudella ei voi sanoa, kenen tehtäväksi jäi takoa järkeä nuoren automekaanikko-opiskelijan päähän, mutta se tuskin oli hänen paras kaverinsa Thomas. Molemmat olivat automiehiä. Todennäköisesti ideaa piti ”täysin kelvottomana” Bettina. Hän oli kolmikosta ainoa, jolla ei ollut autoalan kokemusta, ja varmaankin juuri siksi hänellä oli riittävästi tervettä järkeä sanoa asia suoraan. Päätös tuskin meni edes väittelyksi, sillä tarjolla oli myös toinen erinomainen vaihtoehto. Se oli Bettinan idea: matka tehtäisiin rautateitse interraillipulla.³

Klaus Schelklen ja Bettina Taxisin perheistä tiedetään niukasti, mutta rivien välistä muodostuu kuva perheistä, joiden

jäsenten välit olivat lämpimät ja luottamukselliset. Klaus oli vasta 20, mutta hänen vanhempansa olivat lapsuudessaan kokeneet sodan. Klausin isä oli nyt 52 ja äiti 58. He asuivat Stuttgartissa samalla asuinalueella kuin Klaus. Klausilla oli kaksi isosiskoa, joiden kanssa hän oli lämpimissä väleissä.⁴ 22-vuotiaan Bettinan perheestä tiedetään oikeastaan vain se, että Bettina asui vanhempiensa kanssa Esslingenissä, kahdenkymmenen kilometrin päässä Stuttgartista. Bettinan isä oli 54-vuotias.⁵

Stuttgart oli Baden-Württembergin pääkaupunki. Se ei ollut miljoonakaupunki mutta Saksan yhdeksänneksi suurin silti. Autoteollisuus, moni muu teollisuudenhaara ja vahva maatalous tekivät siitä taloudellisesti vahvan, elinvoimaisen ja nopeasti kasvavan. Puhuttiin talousihmeestä, joka seisoj metsien ja viiniköynnösten lomassa. Kaupunki ei ollut Saksan kiinnostavin turistikohde – sen koko keskusta oli pommitettu pahasti nelisenkymmentä vuotta aiemmin –, mutta elävä ja syntisesti sykivä se oli.⁶

Klaus ja Bettina olivat tavanneet uudenvuodenjuhlissa yökerho Maximissa vuodenvaihteessa 1986–1987. Oikeastaan ensikoh- taaminen oli tapahtunut saman yökerhon ovella jo aiemmin, sillä Bettina oli iskenyt silmänsä komeaan ja pitkään ovimieheen. Klaus opiskeli oppisopimuksella⁷ automekaanikoksi ja hankki opiskelurahoja työskentelemällä Wilhelmstraßella sijaitsevan Maximin ovella. Vasta uudenvuodenyönä Bettina oli kunnolla päässyt jutuille Klausin kanssa, kun tämä kerrankin oli ollut yökerhossa vapaalla. Paikalla oli ollut myös Klausin paras kaveri, 21-vuotias Thomas Schmid. Thomas oli yökerhossa tuttu näky. Klausin osa-aikatyöhön kuului tiettyjä etuja, jotka mahdollis- tivat esimerkiksi takaoven raottamisen ystäville. Maxim olikin suosittu kohde, sillä se oli paremminkin klubi ja keikkapaikka kuin yökerho. Parhaiten kaverusten musiikkimakua palvelivat kuitenkin vähän rockahtavammat musiikkiklubit ja diskot.

Ilmeisesti heti alusta oli selvää, että Bettinaa kiinnosti Klaus eikä Thomas. Thomas oli toki mukavan näköinen ja urheilullinen nuori mies hänkin. Thomas oli yli 190 senttiä pitkä ja hoikka. Bettinan mielestä Thomas oli kuitenkin ujo eikä edes yrittänyt lähestyä naisia. Klaus ja Thomas olivat ystäväystyneet muutamaa vuotta aiemmin jalkapallopiireissä. Molemmat olivat VfB Stuttgartin kannattajia, ja kolmisen vuotta aiemmin erään vieraspelin jälkeen miesten tiet olivat kohdanneet kapakan pöydässä Stuttgart-Westissä.⁸ Kumpikaan ei pitänyt itseään hyvänä pelaajana, mutta sitäkin intohimoisempia kannattajia he olivat. VfB Stuttgart oli vasta kolmisen vuotta vanha Bundesliigan mestari, ja sen nousevan tähden, Jürgen Klinsmannin, olivat panneet merkille kaikki. Sitä paitsi ei jalkapalloseuraa valittu, uskoivat Thomas ja Klaus, sen kannattajaksi synnyttiin.

Joka tapauksessa miehet ystäväystyivät heti. Välillä he istuivat juomassa olutta, välillä kiersivät yökerhoja Klausin autolla. Klaus vakuutti aina, että kaksi pilsää oli maksimi, minkä jälkeen rattiin ei enää menty.⁹ Klausin vanhempien uusilla videoilla tuijotettiin leffoja ja usein pelattiin jalkapalloa. Kaverusten jalkapalloporukalle tarjoutui hyvä tilaisuus käyttää paikallista urheilukompleksia sulkemisaikojen jälkeen, sillä Klausin isä oli siellä huoltomiehenä.

Klaus asui Stuttgartin Untertürkheimissa vanhempiensa naapurissa.¹⁰ Untertürkheim oli kylämäinen kaupunginosa Neckarjoen laaksossa irrallaan Stuttgartin keskusta-alueesta. Joen itärannalla kaupunginosa rajautui karuun teollisuusalueeseen. Se oli Stuttgartin keskusta-alueen itään työntynyt etäpesäke, joka oli seurailut Neckarin kulkukelpoista uomaa ja sulauttanut pikkukaupungin itseensä 1900-luvun alussa. Idässä kaupunginosa rajautui vuoren rinteeseen, jota laskeutuivat kaikkialle levittäytyvät viinitarhat.

Thomas puolestaan asui vanhassa jyrkevässä kivitalossa Alexanderstraße¹¹ Stuttgart-Südin arvoalueella. Jyrkästi kukkulan

rinnettä nouseva asuinalue oli kaupungin kauneimpia, sillä keskustan tuhonneista pommituksista oli sinne yltänyt vain muutama harhapommi. Talousihmeen siivittäjä uudisrakentaminen ei tällä alueella ollut löytänyt raunioista tilaa nostattaa betonielementtirakenteita, jotka olivat vallanneet maan tasalle pommitetun keskustan. Kaverukset asuivat varsin kaukana toisistaan mutta tapasivat viikoittain.

Bettina oli nopeasti ymmärtänyt – ja hyväksynyt –, että minne meni Klaus, sinne tuli myös Thomas. Esimerkiksi helluntaina 1987 Bettina oli matkustanut ystävättärensä ja perheensä kanssa ryhmämatkalla Espanjaan. Klaus ja Thomas olivat seuranneet autolla, ja seurue oli viettänyt aikaa yhdessä Espanjassa. Klausin ja Bettinan suhde oli syventynyt nopeasti, ja pari oli jo päättänyt mennä naimisiin. Se tapahtuisi ensi keväänä Bettinan syntymäpäivänä¹².

Klaus oli pitkä, vahva ja suulas: kova ulkoa, Thomas usein ajatteli, mutta pehmeä sisältä. Klausin vaaleat kiharat ja iloinen ilme tekivät hänestä hauskan näköisen, eikä ulkonäkö pettänyt. Klausin persoona oli useimpien mieleen, sillä hän oli aina ystävällinen. Vaikka Thomas oli hiljainen eikä Bettina aina päässyt tästä ihan perille, Bettina tykkäsi Thomasista. Kaikki kolme olivat reilanneet aiemminkin. Bettinalle tuleva kohdemaakin oli tuttu. Hän oli käynyt vuonna 1984 kaveriensa kanssa junalla Norjassa, jossa oli eletty niin edullisesti kuin mahdollista. Norjassa se oli vielä jotenkuten mahdollista, jos asui nuorisomajoissa ja teki itse ruokaa.¹³

Kun Bettina sitten ehdotti matkaa Pohjolaan, kaikista tuntui luontevalta, että myös Thomas lähtisi mukaan. Alun perin Bettina oli pyytänyt mukaan kahta naispuolista kaveriaan, ja he olivat ehtineet suostuakin. Pian matkalle oli ollut tyrkyllä kaikkiaan seitsemän nuorta miestä ja naista, mikä oli tietenkin ihan liikaa sujuvaan matkantekoon. Onneksi porukka alkoi saman

tien harventua, kun yksi miehistä alkoi seurustella ja vetäytyi matkasta. Sitten yksi naisista putosi matkasta, koska hänen työnantajansa ei myöntänyt lomaa, ja pian kaksi muuta tekivät johtopäätöksensä seurueen koosta ja jättäytyivät pois. Kesän 1987 lähestyessä jäljellä olivat enää Klaus, Bettina ja Thomas. Kombinaatio sopi kaikille, joten kolmikko alkoi säästää rahaa matkaa varten. Mitään erityistä vyönkiristystä matkabudjetti ei aiheuttanut. Seurueella oli jonkin verran rahaa, ja matkalla oli tarkoitus elää säästeliäästi. Matka sitä paitsi kestäisi vain kolmi-
sen viikkoa.¹⁴

Vuonna 1972 perustettu interrailjärjestelmä eli 1980-luvulla huippuvuosiensa, ja erityisen suosittua se oli Saksassa ja Suomessa.¹⁵ Matkustustavassa painottuivat käytännöllisyys ja elämäk-
sellisyys. Turvallisuudesta osasivat olla huolissaan lähinnä reilaajien vanhemmat. Heidän joukossaan oli rutkasti niitä, joiden mielestä huumeet, ryöstöt, räiskaukset ja AIDS olivat reilaajien arkipäivää. Erityisesti hi-virus aiheutti huolta laajemminkin yhteiskunnassa, sillä pikku hiljaa oli alettu tiedostaa, että se ei ollut pelkästään homojen vitsaus. Tiedeyhteisö tiesi viruksesta kyllä jo kaiken tarvittavan paniikin suitsimiseksi, mutta osa mediaa rakasti yhä tarinoita, joissa holtiton seksielämä ja silkka satuma (virus kuulemma tarttui jopa kyyneleestä) johtivat hitaaseen mutta varmaan kuolemaan.¹⁶ Nuoria itseäänkin AIDS toki pelotti, mutta pikemmin osana seksuaalisen kasvamisen tavantomaisia pelkoja kuin jonakin olemassaoloa uhkaavana kulkutautina.¹⁷ Mikään ei silti viittaa siihen, että Bettinan, Klausin tai Thomasin vanhemmat olisivat olleet suunnitelmista erityisen huolissaan. Klausin vanhemmat päinvastoin suunnittelivat itse samaksi ajankohdaksi automatkaa rautaesiripun taakse Unkariin.¹⁸ Klausin vanhempia olisi siis vaikea tavoittaa, mutta Bettina ja Thomas lupasivat omille vanhemmilleen raportoida matkan edistymisestä postikortein ja puhelinsoitoin.

Reilaajien omat huolet liittyivät yleensä lähinnä varkaisiin, sillä reilillä oli kuljetettava käteistä rahaa ja matkasekkejä. Passikin oli matkustamisen ehdoton edellytys, sillä Pohjoismaiden välisestä passivapaudesta ei suurimmassa osassa muuta maailmaa osattu haaveillakaan. Tämän takia rahat, arvoesineet ja henkilöilystodistukset piti suojata mahdollisimman hyvin etenkin yöpymisten aikana. Reilaamiseen liittyi elimellisesti epämääräinen majoittuminen junissa, asemilla ja ties missä. Niinpä jotkut ompelivat arvoesineitä varten salataskuja tai tunkivat rahojaan milloin kenkiin, milloin kalsareihin. Bettinalle riitti tavanomainen kangaslompakko¹⁹, jota pystyi pitämään kaulaan ripustettuna vaatteiden alla. Tällaisista varotoimista huolimatta reilaajilta varastettiin melko paljon omaisuutta. Väkivaltarikosten uhriksi joutuminen sen sijaan oli hyvin harvinaista,²⁰ eivätkä nuoret saksalaiset osanneet sellaista edes pelätä. Olivathan he matkalla Pohjolaan, joka tunnettiin maailman vakaimpana ja turvallisimpana alueena.

Seurueen määränpää oli Nordkapp. Alustavana suunnitelmana oli matkustaa suoraa päätä Stuttgartista Tukholmaan ja sieltä Ruotsin halki Norjan Narvikiin tai jopa Nordkappiin saakka. Lähtöpäivänä kolmikon rinkat pursuivat tavaraa, mutta alumiinirunkoisiin vaellusrinkkoihin sitä kyllä mahtui. Makuupussit ja -alustat tarvittiin, koska matkalla oli tarkoitus viettää öitä milloin missäkin. Valuutaksi kolmikko nosti matkasekkejä ja Saksan markkoja. Euroopan mahtivaluutta D-markka olisi helppo vaihtaa paikalliseen valuuttaan missä tahansa. Vihreään kangasolkaulukkuunsa Bettina sujautti pokkarikameransa, Daphne du Maurierin *Rebekan* sekä Walkmaninsa. Myös Thomas otti mukaan omat Aiwa-merkkiset korvalappustereonsa.

25. heinäkuuta 1987 kukin matkalaisista suuntasi kohti Stuttgartin päärautatieasemaa. He olivat sopineet tapaavansa rahanvaihtopisteessä²¹. Rahanvaihdon jälkeen he nappasivat mukaansa

päivän Stuttgarterin ja kävelivät täyteen pakatuissa rinkoissaan lähtölaiturille. Kenenkään mielessä ei käväissyt, että pian he itse olisivat uutinen samaisessa lehdessä.*

2. Thomas Nielsen

Thomas Nielsenistä tuli virallisesti täysi-ikäinen vuoden 1987 alussa. Itsenäinen hänestä oli tullut jo vuosia aiemmin. Kun Thomas vihdoinkin täytti 18, hän piti itseään yksinäisenä sutena ja oman tiensä kulkijana, joka osasi selviytyä ja tehdä asiat kuten parhaaksi katsoi.²² Jyrkän kontrastin tälle näennäiselle varhaiskypsyydelle antoi Thomasin ulkonäkö. Sen perusteella häntä oli helppo luulla ikäistään monta vuotta nuoremmaksi. Hän oli kaitakasvoinen ja hoikka. Hänen ruskeat etusuortuvansa laskeutuvat asettelemattomasti otsalle, jonka alta tummat silmät katsoivat maailmaa verrattain syvältä silmäkuopista. 18 vuotta täyttäessään Thomas oli kivannäköinen poika, joka osasi antaa itsestään huolettoman ja sosiaalisen kuvan, mutta yleensä vain jonkin aikaa. Lyhyissä kohtaamisissa tuskin kukaan pystyi arvaamaan, kuinka kaukana huolettomasta hänen lyhyt elämänsä oli ollut.

Thomas syntyi 28. tammikuuta 1969 Kööpenhaminan valtion-sairaalassa. Ensimmäiset kuusi vuotta hän kasvoi pääkaupunkiseudulla sijaitsevassa Ballerupissa sekä Kööpenhaminan kupeessa sijaitsevassa Vestegnissä.²³ Perheeseen kuuluivat isä, äiti, pikkuveli ja kaksi isosiskoa. Perhe oli mormoniperhe ja eli uskonnon opetusten mukaisesti.²⁴ Myöhempien aikojen pyhien Jeesuksen

---

* Tiedot kolmikön lähtöpäivästä vaihtelevat lähteestä riippuen. Oikea lähtöpäivä on 25.7. Sen osoittaa esimerkiksi interrailkorttien voimassaoloaika sekä se, että kolmikolla oli mukanaan 25.7. ilmestynyt Stuttgarter (Nachrichten tai Zeitung) sekä Frankfurter Neue Presse. Tapauksesta kirjoitetuissa lehtijutuissa ja muissa julkaisuissa on runsaasti muitakin virheitä.

Kristuksen kirkko on maailmanmittakaavassa pieni uskonto, mutta perustamisestaan 1830-luvulla lähtien se oli laajentunut kaikkialle maailmaan. Yleistyksen ovat vaarallisia ja harvoin erityisen hedelmällisiä, mutta mormoneja voi tarkastella tyypillisessä länsimaisessa yhteiskunnassa muutamalta kantilta, jotka epäilemättä määrittävät heitä maallistuneen keskivertoväen silmissä. Ensinnäkin mormonit ovat useimmiten vankasti sitoutuneita siihen yhteiskuntaan ja maahan, jossa he elävät. Tämä seikka sekä uskonnon vaatimus nuhteettomista elämäntavoista tekevät mormoneista usein yhteisössään arvostettuja tai ainakin suvaittuja.

Tavallisessa tanskalaisessa tai suomalaisessa työpaikassa mormonityötoverin uskonto tulee todennäköisesti puheeksi korkeintaan sattumalta. Joku tarkkasilmäinen voi huomata, että mormonit eivät juo kahvia tai teetä, joka sisältää kofeiinia. Myös alkoholi on mormoneilta kokonaan kielletty. Uskontonsa määräyksiä kirjaimellisesti noudattava mormoni ei myöskään harrasta esiaviollista seksiä. Ulospäin erottuvimpia erityispiirteitä mormonien uskonnossa on miehille pakollinen ja naisille vapaaehtoinen lähetyspalvelus.

Thomasin perhe ei ollut mikä tahansa mormoniperhe, sillä hänen isänsä oli korkeassa asemassa kirkon hierarkiassa. Thomasin käsityksen mukaan isän asema vastasi piispaa tai jotakin sellaista.²⁵ Perheessä pidettiin yllä julkikuvaa, jonka mukaan se eli kaikkien uskonnon sääntöjen mukaisesti. Mormonien uskonto antaakin varsin tarkkoja määräyksiä aina siihen asti, millaisia alusvaatteita kirkon jäsenten tulee käyttää. Todellisuudessa perheen elämä oli kaukana mormonien ihanneperheestä.²⁶

Kun Thomas oli kuuden vanha, perhe muutti Ruotsiin. Thomas kärsi vakavista keskittymisvaikeuksista, joita ei helpottanut perheen muuttaminen paikasta toiseen. Perhe asui useassa eri osoitteessa ainakin Jönköpingissä ja Tukholmassa. Ruotsissa hän aloitti koulun ja oppi nopeasti ruotsin kielen. Ulkomaille

muuttaminen tuskin silti lievensi Thomasin sopeutumisongelmia. Myöhemmin hän muistelikin, että viimeistään Ruotsinvuodet näyttäytyvät hänelle aikana, jolloin hän oli alati yksinään. Kuvaavaa on, että Thomas ei myöhemmin osannut kertoa edes äitinsä ammattia tai oliko hänellä ylipäänsä sellainen. Mitään muistikuvia joulun tai syntymäpäivien viettämisestä hänelle ei lapsuudestaan jäänyt.²⁷

Viimeistään Ruotsin-vuosina Thomas oireili jo rajusti. Hänen perheessään pojan levottomuutta ei ymmärtänyt kuin yksi isosiskoista, jonka lapsuus oli niin ikään ankara. Thomas näpisteli ja kapinoi mitä erilaisimmin tavoin. Perheellä oli vaikeuksia pärjätä ylivilkkaan poikansa kanssa, ja vilkkauteen reagoitiin pahimmalla mahdollisella tavalla: väkivallalla. Thomasin tilannetta pahoinpitelyt vain pahensivat.*

Neljän Ruotsin-vuoden jälkeen perhe muutti takaisin Tanskaan ja asettui Kööpenhaminaan. Tätä aikaa Thomas on kuvannut myöhemmin vuosiksi, joista hänen on vaikea muistaa mitään. Hän oli ainakin jossain määrin urheilullinen ja jatkoi koulunkäyntiä, mutta se ei oikein enää sujunut. Thomas lintsasi paljon ja alkoi myös kapinoida uskonnon rajoitteita vastaan. Osittain kapinointi oli tavanomaista. Hän poltti tupakkaa ja pyrki muutenkin elämään muiden nuorten tavoin. Seksuaaliset halut piti tosin joko tukahduttaa tai toteuttaa visusti salassa. Noina vuosina hän alkoi nähdä uskontonsa tiukat määräykset lähinnä aivopesuna. Hänen lapsuutensa oli yhä jatkuvia laiminlyöntejä täynnä.²⁸

Kaltoinkohtelu ei jäänyt siihen, että Thomasin tarpeita lyötiin laimin. Häntä lyötiin myös fyysisesti. Kovasta lapsuudesta ja perheessä esiintyneistä ongelmista kertoo osaltaan se, että joskus

---

* Lyngbyn käräjäoikeuden tuomio 10-869/2016 ja Lovløs-podcast 2021, jaksot 5. Podcastissa Thomas ja hänen isosiskonsa kertovat perheen lapsuudesta. Podcastissa kuullaan lyhyesti myös heidän isäänsä. Isän mukaan hän ei muista, että perheessä olisi käytetty väkivaltaa.

kymmenen ja kahdentoista ikävuoden välillä Thomas sijoitettiin sijaisperheeseen. Sitten tuli lähtö toiseen sijaisperheeseen ja pian kolmanteen. Sijoitusperheiden kirjo oli laaja, ja Suomessakin osa sijaisvanhemmista oli suorastaan hirviömäisiä. Tilanne oli samankaltainen Tanskassa, jossa huonosti valituissa sijaisperheissä lapsia pahoinpideltiin, raiskattiin, laiminlyötiin ja käytettiin lähestulkoon orjatyövoimana²⁹. Joillekin sijaisperheillä toimintaan osallistumisen ainoa motiivi oli rahallinen korvaus, joka sijoituslapsesta maksettiin. Myöskään Herman ei välttynyt kaltoinkohdeltulta perheissä, joiden olisi pitänyt olla hänen pelastuksensa.

Ainakin yhdessä sijaisperheessä häntä pahoinpideltiin ja kohdeltiin muutoinkin huonosti³⁰. Perhe oli ankaran uskonnollinen ja yritti lietsoa lapsiin jumalanpelkoa ja kuria. Keinona oli väkivalta. Thomas on kertonut, että sijaisperheen isällä oli tapana lähettää hänet metsään hakemaan vitsaa. Sillä sijaisisä kuritti Thomasia niin, että tuntui. Vitsasta piti lähteä kunnan sivallus, eivätkä liian kuivat tai hennot oksat kelvanneet. Joskus Thomasin piti palata metsään hakemaan parempaa, koska ensimmäinen tarjokas ei ollut sijaisisän mielestä sopiva. Tämä kaikki oli omiaan tuhoamaan loputkin nuoren miehen ihmiskuvasta. Edes niihin, joiden oli määrä auttaa, ei voinut luottaa. Maailmassa oli pärjättävä yksin. Onneksi oli sentään yksi ihminen, isosisko, johon Thomas saattoi tukeutua. Kerran elämä sijaisperheessä kävi niin sietämättömäksi, että Thomas karkasi, ajoi mopolla tuntikausia moottoritien piennarta ja ilmestyi isosiskonsa oven taakse.³¹

Samoihin aikoihin hänen äitinsä sairastui vakavasti. Nyt Thomasia ei enää kiinnostanut koulu nimeksikään, ja jossain vaiheessa koulunkäynti keskeytyi. Peruskoulun päättötodistusta Thomas ei koskaan saanut, vaikka ilmeisesti palasikin aika ajojin koulunpenkille. Älystä se ei silti jäänyt kiinni, sillä Thomas oli fiksu nuori mies.³²

Sijaisperhe voi olla lapselle myös erinomainen kokemus ja

jättää kauniita muistoja muutoin rikkonaisen lapsuuden keskele. Näin kävi myös Thomasille, sillä yhtä sijaisperhettä hän muisteli myöhemmin lämmöllä. Pienellä maatilalla asuneessa mormoniperheessä Thomas oppi keritsemään lampaita ja hoitamaan kaneja. Yhteen hevoseen hän kiintyi niin, että piti sitä omanaan. Talossa oli suuri puutarha ja työpaja, jossa teknisen työn opettajana työskentelevä perheen isä antoi Thomasin puuhailla.

Noina vuosina Thomas liittyi partioon. Hän piti partiosta, koska siellä sai liikkua luonnossa ja oppia ensiaputaitoja. Omasta mielestään hän oli hyvä partiolainen, vaikka vaikuttaa siltä, että hänellä oli partiossakin vaikeuksia solmia ystävyysuhteita tai toimia osana ryhmää. Parasta partiolaisuudessaakin oli Thomasin mielestä oleskelu luonnon keskellä – yksin.

Vaikka koulu jäi kesken, Thomas yritti teini-iässä vielä opiskella ainakin maataloutta mutta ei valmistunut. Kun Thomas täytti 16, hän palasi asumaan biologisen perheensä luo. Hänestä itsestään tosin tuntui, että hän vain nukkui joskus öitä äitinsä luona. Thomasilla oli lyhyitä työsuhteita ainakin kahdella maatilalla, joilla hän hoiti sikoja ja mahdollisesti muita eläimiä. Tietävästi Thomas oli alkanut varastella jo hyvin nuorena, mutta viimeistään nyt hän teki sitä saadakseen rahaa.³³

Vuonna 1987 Thomasin äiti oli yhä aktiivinen mormonikirkon jäsen. Eräässä kokouksessa tämä kuuli kirkon järjestämästä matkasta Suomeen. Mormoneista koostuva partiolaisryhmä oli lähdössä kansainväliselle jamboreelle Varsinais-Suomen Sauvoon. Kyseessä ei ollut suurelle partiolaisyhteisölle tuttu jamboree, joille voi parhaimmillaan osallistua jopa kymmeniätuhansia partiolaisia. Kyse oli mormonikirkon omasta jamboreesta, jolle osallistuisi muutama sata partiolaista Pohjoismaista. Leiri olisi yhdistelmä uskonnollista opetusta ja perinteistä partiolaistouhua vaelluksineen ja leirinuotioineen³⁴. Vaikka Thomas ei tuntenut itseään aktiiviseksi partiolaiseksi, saati mormoniksi, matka sopi

hänelle hyvin. Hän oli käynyt aiemminkin ulkomailla Ruotsissa, Saksassa ja Isossa-Britanniassa, mutta nyt matka suuntautuisi kauemmas kuin koskaan ennen.

Matka maksoi 1500 kruunua, ja äiti kuittasi sen kunnan avustuskonttorista. Tieto on hämmentävä siihen nähden, että Thomasin isän aseman piti olla vakaa ja arvostettu. Tiedossa ei ole, olivatko vanhemmat ehkä eronneet. Joka tapauksessa matkaraaha liikeni vain vähän, ja siitäkin karhunosan Thomas säästi viimeisestä palkastaan tai haali lainaamalla kavereiltaan. Äidiltään Thomas ei saanut matkaraaha juuri lainkaan. Mitään partiovarusteita hänellä ei ollut, joten hän osti ennen matkaa itselleen sinisen partiopaidan. Mukaan otettavaksi jäi viitisensataa kruunua. Rahan arvon ja inflaation muutokset huomioiden summa on nykyrahassa noin 130 euroa.

Thomas ei vaatinut luksusta, sillä hän oli tottunut säästeliääseen elämään ja tulemaan toimeen omillaan. Thomasin varustus oli silti silmiinpistävän niukka. Hänen ainoa kenkäparinsa oli niin kulunut, että molempien pohjassa oli reikiä. Vaihtovaatteeksi hän pakkasi housut, vähän alusvaatteita ja punavalkoraidallisen Tanskan jalkapallomaajoukkueen fanipaidan. Viime kesän MM-kisat olivat tehneet joukkueesta ja sen iloisista faneista, roliganeista, rakastettuja ympäri maailman. ”Tanskan dynamiitti” oli nyt maailmalla kovaa valuutaa.³⁵

3. Stefan ja Jiri

Viikon ryyppääminen alkoi jo näkyä nuorista. Toisaalta keskiverto kansalainen olisi tuominnut nuorten punkkarien ulkonäön, vaikka olisi nähnyt heidät NMKY:n kesäleirillä. Sekoilun lomassa nuorille oli alkanut hiipiä mieleen hyvä ajatus. Vaikka maineeseen oli vielä matkaa, 17-vuotias Stefan ja 16-vuotias Jiri

olivat muusikoita. Kotkalaisnuorten nelihenkinen bändi otti musiikin kuolemanvakavasti. Tavoitteena oli esiintyä keikoilla ja aikanaan myös levyttää. Liedossa järjestettiin viikonloppuna 25.–26.7.1987 Punk -87 -tapahtuma, jossa esiintyi 30 bändiä. Viikonloppu oli sisältänyt urbaania, angstia, ”hurjaa HC:ta” ja heviä³⁶. Tämän lisäksi se oli sisältänyt rajua ryyppäämistä. Kotkalaisbändin kitaristi Stefan ja vokalisti Jiri olivat tehneet osansa niin musiikillisesti kuin ulkomusiikillisesti. Silti lisää teki mieli.

Stefan ja Jiri elivät niin täyttä rokkarin elämää kuin alaikäiset nuoret 1980-luvulla saattoivat. Stefan tuli keskiluokkaisesta perheestä, jossa kaikki oli päällisin puolin kunnossa. Isä teki Ahlströmillä idänkauppaa Neuvostoliittoon ja äiti työskenteli huonekaluliikkeessä. Isän työn takia perhe oli muuttanut paljon ja asunut Neuvostoliitossa ja Puolassa. Nyt kahden lapsen perhe asui yhtiön omistamissa rivitaloissa Kotkan Karhulassa ja eli melko tavallista elämää, josta Stefan tosin kaikin keinoin pyristeli irti. Hänelle sukupolvien yhteentörmäys oli ollut raju ja aiheuttanut hankausta isän kanssa. Stefanista tuntui, että isä yritti pakottaa häntä johonkin keinotekoiseen ”normaaliin”, mikä ei häntä kiinnostanut. Hän itse oli pitänyt huolen, että isän pyrkimykset eivät olleet onnistuneet. Stefan oli punkkari tai hevari, kuten 1980-luvulla moni itsensä määritteli. 1980-luvulla kumpikin tarkoitti sangen poikkeavaa ulkonäköä ja paheksuttavaa käyttäytymistä. Paheksuntaa tosin riitti aiheuttamaan jo se, että Stefanilla oli pitkä tukka ja korvakorut. Kokonaisuus täytti kunnan hevarin univormun perusvaatimukset. Siihen kuuluivat valkomustaraidalliset housut, niittivyö, maiharit, kaulakoruja sekä nahkaliivi, jonka selässä komeili beesin sävyinen hirviö.*

---

* Stefanin haastattelu ja julkaisematon kuulustelu 1987. Yksityisyyden suojaamiseksi joistakin tässä kirjassa esiintyvistä henkilöistä käytetään vain heidän etunimiään tai muuta määrettä.

**TOSITARINA MURHASTA,
KOLMIKYMMENTUVUOTISESTA
RIKOSTUTKINNASTA,
ENNENNÄKEMÄTTÖMÄSTÄ
OIKEUDENKÄYNNISTÄ JA IHMISISTÄ
KAIKEN SEN KESKELLÄ.**

KESÄ 1987. Kolme länsisaksalaista reppureissaajaa päättää hetken päänäpistä nousta laivaan Tukholmassa. M/S Viking Sally on kuulemma Itämeren hienoin matkustaja-alus ja merimatka Turkuun unohtumaton kokemus. Kello 3.45 iloinen elämä sykkii merta kyntävän aluksen uumenissa. Rakastunut saksalainen pari nukkuu makuupusseissaan ulkona laivan helikopterikannella, kun joku kumartuu heidän ylleen. Tästä alkaa henkirikostutkinta, jonka johtolankoja tutkijat seuraavat ympäri Eurooppaa. 1990-luvulla jäljet ovat kylmenneet, ja tutkinta siirretään ratkaisemattomien henkirikosten arkistoon.

SYKSY 2015. Henkensä edestä pelkäävä nainen saa tekstiviestin: ”Minä saan olla ylpeä, että olen selviytynyt murhasta. Olen niitä harvoja, jotka ovat tehneet ratkaisemattoman.” Kun vihje kulkeutuu Turun poliisin erityistutkintaryhmälle, se repii auki 30 vuotta vanhan murhatutkinnan.

